

Motivačná reziliencia v kontexte zvládania zát'aže v školskom prostredí

Jozef Benka

Katedra pedagogickej psychológie a psychológie zdravia
Filozofická fakulta Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach

1

Úvod

- Z hľadiska efektívnosti intervenčných programov je **dôležité porozumenie procesu**, pomocou ktorého dochádza k **zmene a udržiavaniu** žiaduceho správania ale aj prežívania.
- Cieľom tohto príspevku je poukázať na **relevantnosť Seba-determinačnej teórie** pre túto oblasť.
- Špecificky sa zamerať **na oblasť zvládania zát'aže** (*Motivačný model reziliencie*) (Skinner et al, 2013) a možnosti jeho uplatnenia v školskom prostredí v kontexte.
- Cieľom je orientačné empirické preskúmanie vzťahov medzi vybranými premennými modelu.

Podteórie SDT

- Kognitívno evaluačná teória
- Teória kauzálnej orientácie (COT)
- **Teória základných psychologických potrieb (BPNT)**
- Teória organizmickej integrácie (OIT)
- Teória obsahu cieľov (GCT)
- Teória autonómie vo vzťahoch

Teória základných psychologických potrieb

- Základné psychologické potreby a ich uspokojenie je nevyhnutným **predpokladom optimálneho fungovania jednotlivca** a jeho osobnostného rastu.
- **Kontrolné versus autonómiu podporujúce** faktory prostredia sú kľúčové z hľadiska naplnenia potrieb.
- Ohrozenie alebo **frustrácia naplnenia základných potrieb** vedie naopak k nízkemu prežívaniu psychickej pohody a v konečnom dôsledku patológii. Práve ohrozenie naplnenia potrieb sa dostáva v súčasnosti **do pozornosti výskumníkov** (e.g. Chen et al, 2015).
- Medzi tri základné psychologické potreby patrí **potreba autonómie, kompetencie a potreba vzťahov** (Deci & Ryan, 2008).

Osobnostné zdroje

Naplnené

Potreba
vzťahov

Potreba
kompetencie

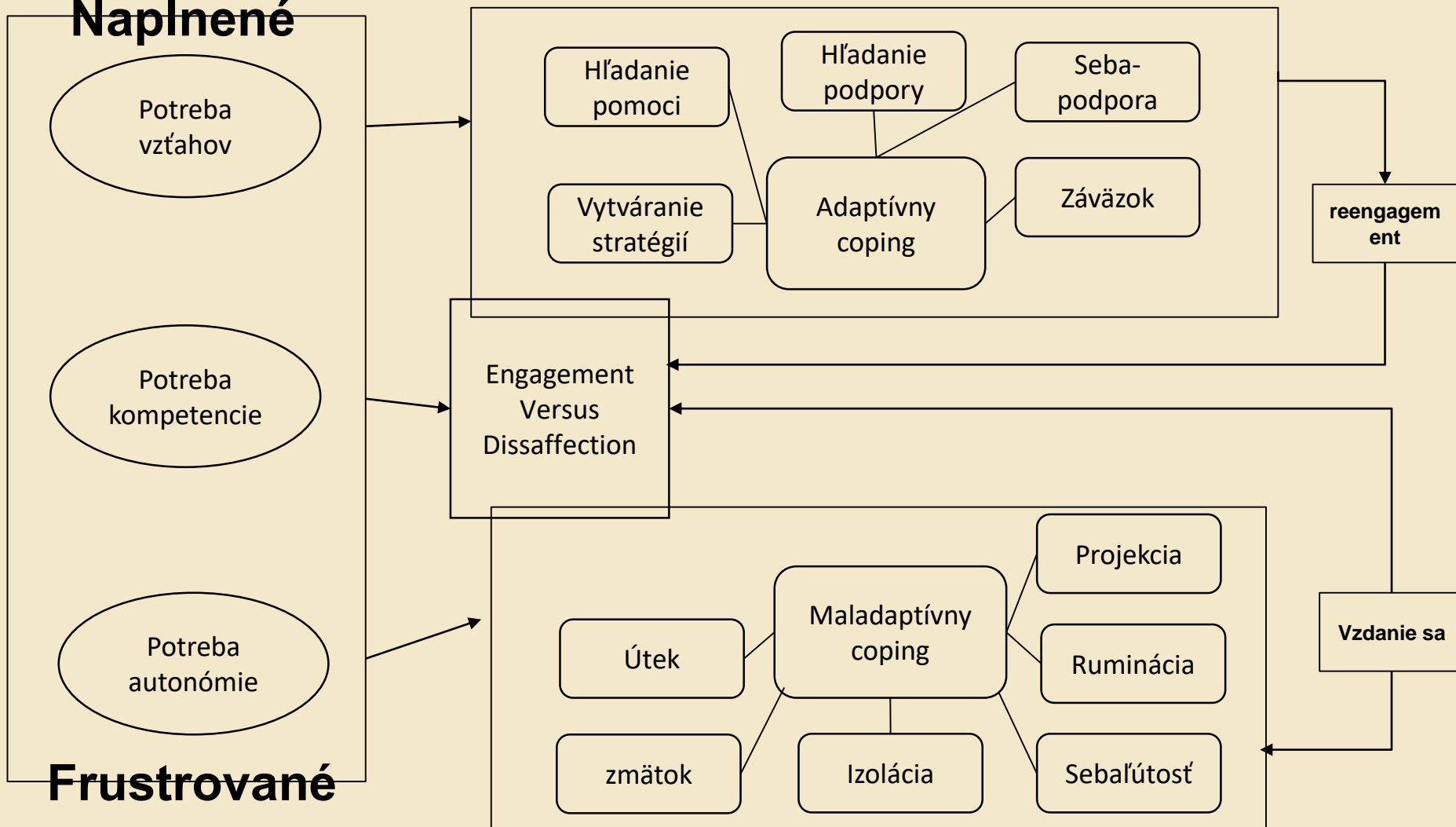
Potreba
autonómie

Frustrované

Motivačná reziliencia

Motivačná vulnerabilita

(upravené podľa: Skinner et al, 2013)

Metódy

Vzorka

Vzorka bola získaná pomocou príležitostného výberu a pozostávala z 120 študentov stredných škôl (priemerný vek = 17,2 roka; 56% žien)

Meracie nástroje

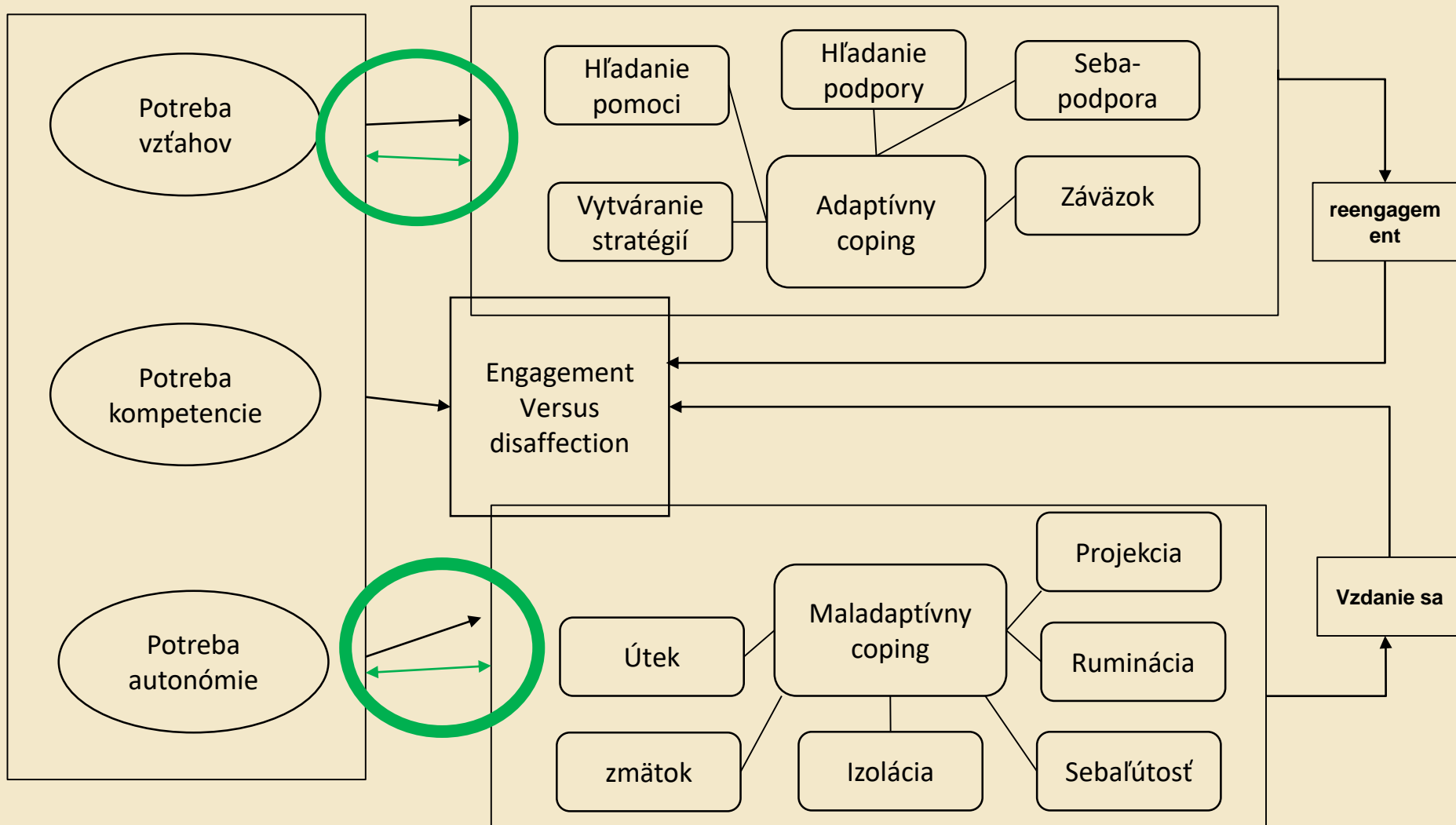
- **Škála uspokojenia a frustrácie základných psychologických potrieb (BPNSF)** pozostáva z 24 položiek merajúcich spokojnosť s naplnením a frustráciu potreby autonómie, kompetencie a vzťahov (Chen et al, 2015). Cronbachova α sa pohybovala v rozmedzí 0,62-0.75.
- **Mutidimenzionálna škála copingu** (Multidimensional Measure of coping), ktorá meria úroveň používania 5 adaptívnych a 6 maladaptívnych copingových stratégií v školskom prostredí (Skinner et al, 2013) Cronbachova α sa pohybovala v rozmedzí 0.70-0.82.

Štatistické spracovanie

Dáta boli analyzované pomocou korelačných a regresných analýz v SPSS 21.

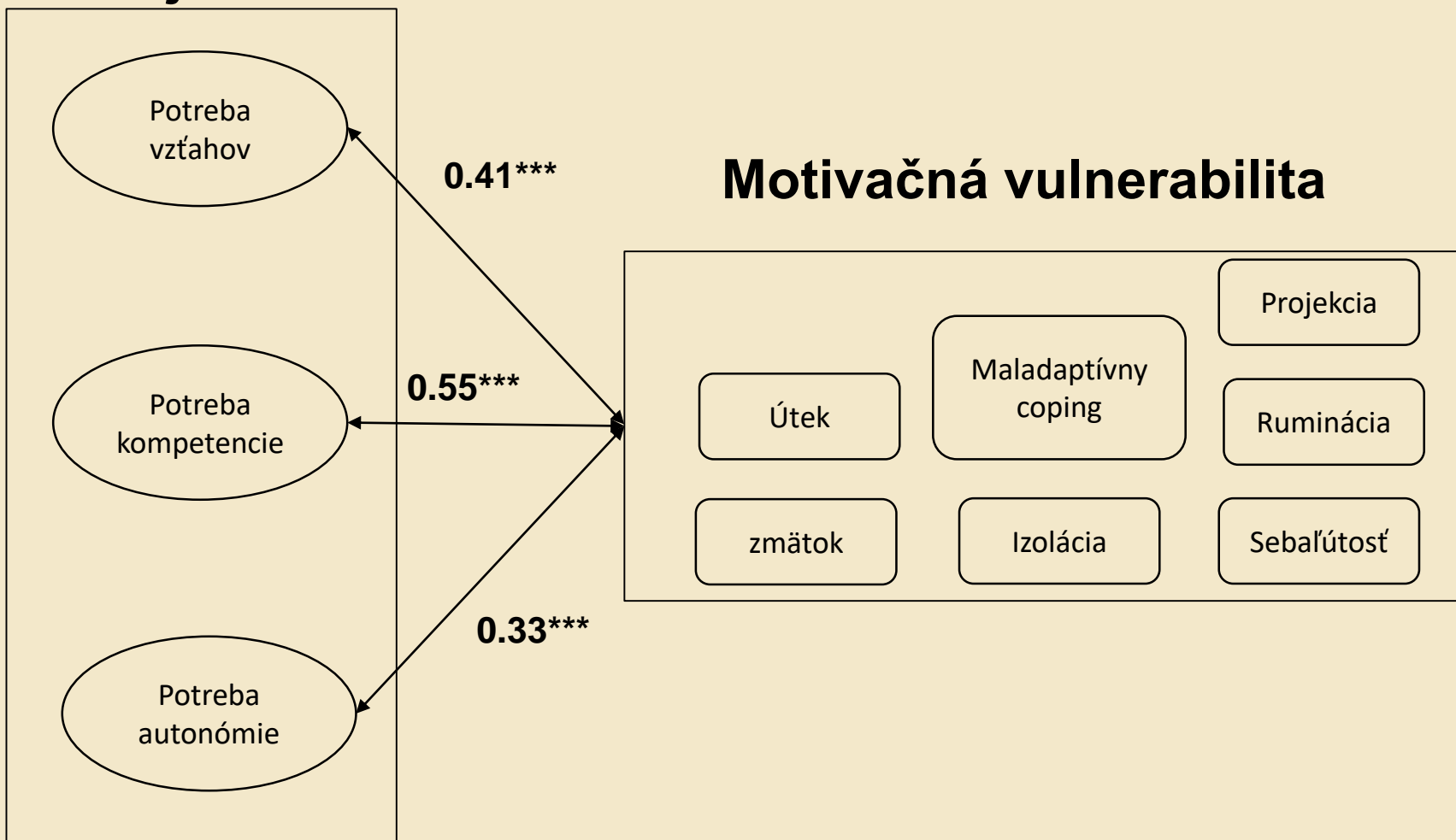
Osobnostné zdroje

Motivačná reziliencia

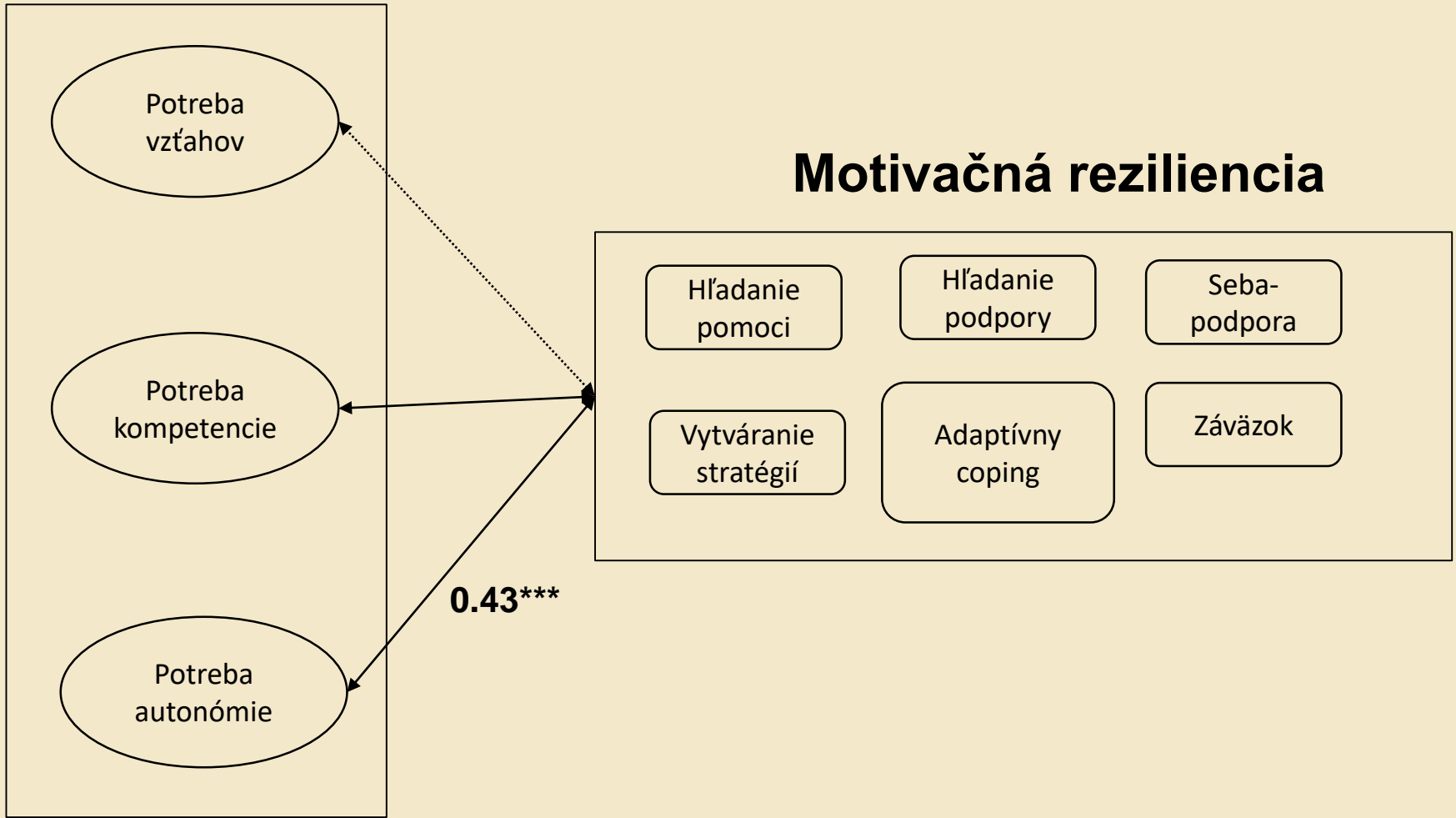

Motivačná vulnabilita (upravené podľa Skinner et al, 2013)

Zdroje sú frustrované

Zdroje sú naplnené

Motivačná reziliencia (adaptívny coping)

	B	SE	beta	t	p
Constant	65.519	4.867			
Naplnená potreba autonómie	1.482	.281	.437	5.283	.000
R ²	0,19				
F (118,1)	27,907***				

Motivačná vulnerabilita (maladaptívny coping)

	B	SE	beta	t	p
Constant	54.143	3.345			
Frustrovaná kompetencia	1.758	.246	.550	7.146	.000
R ² =	0,302				
F (118,1) =	51.069***				

Diskusia

- Získané výsledky poukazujú na trendy, ktoré **sú v súlade s teoretickými predpokladmi** ako aj zisteniami autorov (Skinner et al, 2013) avšak vzhľadom na veľkosť vzorky a premenné, ktoré sme mali k dispozícii, **poukazujú len na základné asociácie (trendy)**, pre ktoré je potrebné analyzovať regulačné mechanizmy modelu sprostredkujúce zistené vzťahy.
- Z hľadiska aplikácie výsledky **poukazujú na dôležitosť** základných psychologických potrieb a to hlavne **kompetencie a autonómie**, ich naplnenie a frustráciu vzhľadom na školskú záťaž (dôležitú úlohu zohráva vývinové štádium). Ide však o oblasť **relevantnú aj iné oblasti správania** (a intervencií).
- Nakoľko však išlo len o korelačnú analýzu, je potrebné sa ďalej zamerať na kauzalitu a stabilitu skúmaných vzťahov v rámci prezentovaných teoretických východísk.

Literatúra

DECI, E. L.; and RYAN, R. M. Self-Determination Theory: A Macrotheory of Human Motivation, Development, and Health. *Canadian Psychology-Psychologie Canadienne*, 08, 2008, vol. 49, no. 3, pp. 182-185. ISSN 0708-5591.

CHEN, B. et al. 2015. Basic Psychological Need Satisfaction, Need Frustration, and Need Strength Across Four Cultures. In *Motivation and Emotion*, Apr, 2015, vol. 39, no. 2, pp. 216-236.

SKINNER, E. A. - ZIMMER-GEMBECKZ, M. J. 2007. The Development of Coping. *Annual Review of Psychology*, vol. 58, pp. 119-144.

SKINNER, E. - PITZER, J. - STEELE, J. 2013. Coping as Part of Motivational Resilience in School. In *Educational and Psychological Measurement*, vol. 73, no. 5, pp. 803-835.

Ďakujem za pozornosť

- Táto práca bola podporovaná Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe Zmluvy č.APVV-15-0662 a APVV-0253-11